

STARPTAUTISKS SALĪDZINOŠO TIESĪBU PĒTNIECĪBAS SEMINĀRS
ATELIER INTERNATIONAL DE RECHERCHE EN DROIT COMPARÉ
INTERNATIONAL RESEARCH SEMINAR OF COMPARATIVE LAW

NEMATERIĀLAIS KULTŪRAS MANTOJUMS
DABAS TELPA, RESURSI UN PRAKSES

LE PATRIMOINE CULTUREL IMMATÉRIEL DANS LA NATURE
ESPACES, RESSOURCES ET PRATIQUES

INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE IN NATURE
SPACES, RESOURCES AND PRACTICES

PRIEKŠLASĪJUMU KOPSAVILKUMI
RÉSUMÉS DES PRÉSENTATIONS
ABSTRACTS OF PRESENTATIONS

08/09/2017

RĪGA, LATVIJA
RIGA, LETTONIE
RIGA, LATVIA

UNESCO Nemateriālā kultūras mantojuma politikas
un tiesību katedra Latvijas Kultūras akadēmijā,
Politikas sociālo zinātņu institūts Francijā

Ar Starptautiskās asociācijas kultūras
mantojuma tiesību un mākslas tiesību pētniecībai un
Starptautiskās etnoloģijas un folkloras biedrības atbalstu

STARPTAUTISKS SALĪDZINOŠO TIESĪBU PĒTNIECĪBAS SEMINĀRS

NEMATERIĀLAIS KULTŪRAS MANTOJUMS DABAS TELPA, RESURSI UN PRAKSES

PRIEKŠLASĪJUMU KOPSAVILKUM

08/09/2017

RĪGA, LATVIJA

PĒTNIECĪBAS PROJEKTS

Latvijas Kultūras akadēmijas (UNESCO Nemateriālā kultūras mantojuma politikas un tiesību katedras) un Politikas sociālo zinātņu institūta (Parīze, Francija) īstenotais Nemateriālā kultūras mantojuma salīdzinošo tiesību pētījums norit ar Latvijas–Francijas zinātniskās sadarbības programmas “Osmoze” (2014–2017), Valsts pētījumu programmas “Habitus” (2014–2017) un Francijas Republikas Kultūras un komunikācijas ministrijas finansiālu atbalstu un informatīvā sadarbībā ar UNESCO Sekretariāta Nemateriālā kultūras mantojuma nodaļu (Parīze, Francija).

PROJEKTA DALĪBNIEKI

Francijā: Marija KORNĪ (Marie CORNU), Žeroms FROMAŽO (Jérôme FROMAGEAU), Katrīna VALĒRA (Catherine WALLAERT), Vincents NEGRĪ (Vincent NÉGRI), Kristians OTĒNS (Christian HOTTIN), Noē VĄŽNĒRS (Noé WAGENER), Lilī MARTINĒ (Lily MARTINET), Kleā ANSE (Cléa HANCE), Emilija TERJĒ (Émilie TERRIER), VANGA-OSTĒNA LĪ (WANG-HOUSTIN Li), Žāns-Marks TRIŽO (Jean-Marc TRIGEAUD), Marija TRAPA (Marie TRAPE); Latvijā: Anita VAIVADE, Daina TETERS, Dace BULA, Līga ĀBELE, Sanita PRETKALNIŅA.

“Osmoze” dpc.hypotheses.org/le-projet-osmose
lka.edu.lv/lv/petnieciba/unesco-katedra

PĒTNIECĪBAS SEMINĀRA ORGANIZĒŠANA

Anita VAIVADE, Līga ĀBELE, Lilī MARTINĒ

sadarbībā ar pētniecības projekta dalībniekiem,
priekšlasījumu autoriem un sadarbības partneriem

Starptautiskais salīdzinošo tiesību pētniecības seminārs ir turpinājums diskusijai, kas uzsākta starptautiskajā pētniecības seminārā “Nemateriālais kultūras mantojums: nacionālās un subjektīvās tiesības”, kas notika Latvijas Kultūras akadēmijā, Rīgā, 29/06/2015.

PUBLIKĀCIJAS REDAKTORE

Anita VAIVADE

PĒTNIECĪBAS SEMINĀRA PARTNERI

Starptautiskais pētniecības seminārs rīkots sadarbībā ar Latvijas Nacionālo kultūras centru, Dabas aizsardzības pārvaldi, UNESCO Latvijas Nacionālo komisiju, Francijas Institutu Latvijā, portālu “Tiesības, mantojums un kultūra” dpc.hypotheses.org, portālu Artlaw.online un žurnālu “Jurista Vārds”.

Papildus pētniecības projekta finansējumam seminārs īstenots ar Latvijas Universitātes Literatūras, folkloras un mākslas institūta (Latvijas Republikas Izglītības un zinātnes ministrijas budžeta apakšprogramma 05.04.00 “Krišjāņa Barona Dainu skapis”) un Valsts Kultūrkapitāla fonda finansiālu atbalstu.

PROGRAMMA

IEVADA UZRUNA

Aida OZOLA

valsts sekretāra vietniece vides aizsardzības jautājumos, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

PRIEKŠLASĪJUMI

KULTŪRAS MANTOJUMA AIZSARDZĪBA LAHEMĀ (LAHEMAA) NACIONĀLAJĀ PARKĀ: VĒRTĪBAS, TIESĪBAS UN KOPIENAS

Ave PAULUSA (Ave Paulus),

kultūras mantojuma speciāliste, Igaunijas Vides dienests; doktorante, Tartu Universitāte; ICOMOS Igaunijas komitejas biedre

RESURSU PĀRVALDĪBAS SISTĒMAS: PARAŽU TIESĪBAS UN PRAKSES

Žeroms FROMAŽO (Jérôme Fromageau),

Dr., Starptautiskā asociācija kultūras mantojuma tiesību un mākslas tiesību pētniecībai prezidents, Francija

KONFLIKTI STARP DABAS AIZSARDZĪBU UN PAMATIEDZĪVOTĀJU KOPIENU: KIHNU SALAS PIEMĒRS

Mare MĒTASA (Mare Mätas),

Kihnu kultūrtelpas fonda valdes priekšsēdētāja, Igaunija

ROŅU MEDĪBAS: GADĪJUMA ANALĪZE NEMATERIĀLĀ KULTŪRAS MANTOJUMA REGULĒJUMA IETVAROS

Lilī MARTINĒ (Lily Martinet),

Dr., tiesību zinātņu pētniece, ISP, Francija

APAĻĀ GALDA DISKUSIJA

Gunta GABRĀNE

ģenerāldirektora vietniece dabas aizsardzības jomā, Dabas aizsardzības pārvalde

Hanna ŠREIBERE (Hanna Schreiber)

Dr., tiesību zinātņu docente, Varšavas Universitātes Starptautisko studiju un politikas zinātņu fakultātes Starptautisko attiecību institūta Starptautisko institūciju un tiesību nodaļa, Polija

Marija KORNĪ (Marie Cornu)

Dr., tiesību zinātņu vadošā pētniece, Politikas sociālo zinātņu institūts (Institut de Sciences sociales du Politique, ISP), Francija

Kristīne KŪTMA (Kristin Kuutma),

Dr., kultūras zinātņu profesore, Tartu Universitāte; UNESCO Igaunijas Nacionālās komisijas padomes priekšsēdētāja

Vilhelmīna JONSDOTIRA (Vilhelmína Jónsdóttir),

juriste un etnoloģe; doktorante, Islandes Universitāte

Vinsents NEGRĪ (Vincent Négri),

Dr., tiesību zinātņu pētnieks, ISP, Francija

Kleā ANSE (Cléa Hance),

tiesību zinātņu doktorante, Versaļas Saint-Quentin-en-Yvelines Universitāte, École normale supérieure de Cachan, Francija

MODERATORI

Noē VAŽNĒRS (Noé Wagener),

Dr., publisko tiesību lektors, Parīzes Austrumu Kreteijas (Paris- Est Créteil) Universitāte, Francija

Anita VAIVADE,

Dr., kultūras teorijas docente, pētniece, Latvijas Kultūras akadēmija

PĒTNIECĪBAS SEMINĀRA IECERE

Kopienas var radīt nemateriālo kultūras mantojumu mijiedarbībā ar konkrētu dabas vidi¹. Piemēram, lauksaimniecības, zvejas, medību, lopkopības vai dabas velšu vākšanas prakse ir saistīta ar dabas telpu un resursiem. Lai saglabātu šos nemateriālā kultūras mantojuma elementus, ir jāatzīst ne tikai kopienas tiesības uz pieeju ekosistēmām, kā, piemēram, mežiem vai jūrām, bet arī tiesības uz šo ekosistēmu resursu izmantošanu. Lai saglabātu kopienu tradicionālo dzīves veidu un tā uzturēto nemateriālo kultūras mantojumu, valstis var piešķirt kopienām medību, zvejas vai ražas ievākšanas tiesības. Tomēr šīs tiesības ir jāizmanto ekoloģiski ilgtspējīgā veidā, mazinot minēto darbību ietekmi uz vidi². Savukārt atsevišķas zināšanas vai prakses saistībā ar dabu un visumu var skatīt kā zemes pārvaldības sistēmas vai kā tradicionālas zināšanas par ekoloģiju. Šajos gadījumos nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšana ir nepastarpināts ieguldījums vides aizsardzībā un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā.

Dabas un nemateriālā kultūras mantojuma attiecības līdz ar to ir divējādas: īpašs regulējums var būt nepieciešams, lai kontrolētu nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanas ietekmi uz vidi, vai arī šīs attiecības var būt savstarpēji bagātinošas. Abos gadījumos tiesībām ir būtiska loma, lai līdzsvarotu nepieciešamību saglabāt nemateriālo kultūras mantojumu un pienākumu aizsargāt dabas vidi. Šie ar kopienas zināšanām un tradicionālajām dabas resursu pārvaldības praksēm saistītie jautājumi jau tiek ņemti vērā dažādos vides aizsardzības tiesību instrumentos.

Šī semināra mērķis ir rosināt diskusiju par tiesiskajiem aspektiem, kas izriet no nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanas un vides aizsardzības daudzveidīgās mijiedarbības, tai skaitā dabas resursu pārvaldībā. Tādēļ diskusijā tiks tuvāk iepazīts vides tiesību regulējums, kas nozīmīgi skar nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu, pat bez īpašas norādes uz šo tiesību jēdzienu. Diskusijas iecere ir veicināt gan salīdzinošu, gan starpdisciplināru skatījumu, aicinot tajā piedalīties tiesību pētniekus un etnologus no dažādām valstīm, kā arī nemateriālā kultūras mantojuma kopienu pārstāvjus. Seminārs piedāvās iepazīt konkrētos gadījumos balstītu pieredzi, teorētisku un vēsturisku analīzi, pievērsoties nacionāliem un reģionāliem tiesību risinājumiem un to saiknei.

¹ UNESCO Konvencijas par nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu 2.1. pants.

² Gan Konvencijā par nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu, gan Vadlīnijās tās īstenošanai nostiprināts ilgtspējīgas attīstības jēdziens.

Konvencijas par nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu starptautiskajos sarakstos ierakstītie nemateriālā kultūras mantojuma elementi, kas būtiski saistīti ar dabu:

- zvejniecība : *Džedžu (Jeju) Heinjo (Haenyeo) kultūra (sievietes nirējas);*
- medības: *Medības ar plēsējputniem, dzīvais cilvēces mantojums;*
- ūdens pārvaldes sistēma: *Spānijas Vidusjūras piekrastes irigācijas tiesas: Murcijas līdzenuma gudro padome (Council of Wise Men of the plain of Murcia) un Valencijas līdzenuma ūdens tiesa (Water Tribunal of the plain of Valencia);*
- mežu pārvaldes sistēma: *ar Kajām (Kayas) saistītas tradīcijas un prakses Mijikendas (Mijikenda) svētajos mežos; un*
- tradicionālā lauksaimniecība: *Pantelerijas (Pantelleria) kopienas tradicionālā 'vite ad alberello' krūmu vīnogulāju audzēšanas prakse.*

PRIEKŠLASĪJUMU KOPSAVILKUMI

Ave PAULUSA

KULTŪRAS MANTOJUMA AIZSARDZĪBA LAHEMĀ (LAHEMAA) NACIONĀLAJĀ PARKĀ: VĒRTĪBAS, TIESĪBAS UN KOPIENAS

Lahemā nacionālais parks ir dibināts 1971. gadā, lai aizsargātu kultūru un dabu, materiālo un nemateriālo kultūras mantojumu, kā arī kultūrainavas. Kopienas 72 parka ciemos uztur savu kultūras mantojumu. Lahemā nacionālā parka izveidošana demonstrē visaptverošu pieeju kultūras mantojuma aizsardzībai, kurā uzsvērti kultūras mantojuma nemateriālie aspekti. Tādējādi, šī pieeja ļauj attīstīt prakses, kas spēcina Lahemā nacionālā parka vietējās kopienas. Mēs analizēsim no diahrona skatu punkta Igaunijas un starptautisko tiesību bāzi kultūras mantojuma aizsardzībai un kopienu iesaistīšanai. Otrkārt, mēs piedāvāsim dažus teorētiskus apsvērumus par tādiem jautājumiem, kā vērtību definēšana un autentiskuma nodrošināšana kultūras mantojuma kontekstā, kā arī kopiena un komunikācija. Treškārt, mēs sniegsim vēsturisku un empīrisku informāciju par kultūras mantojuma aizsardzības pasākumiem Lahemā nacionālajā parkā. Konkrētais gadījums ir patiesi interesants, ņemot vērā kultūras mantojuma vērtību definēšanas un saglabāšanas procesu, izmantojot komunikāciju starp ekspertiem, vietējiem iedzīvotājiem, sabiedrības interesēm, citām ieinteresētajām personām, kā arī ar aktīvu vietējo kopienu iesaistīšanu kultūras mantojuma aizsardzībā, definējot kultūras mantojumu, to saglabājot un iepazīstinot ar to sabiedrību. Piemēram, daži konkrēti gadījumi parāda ciemu kopienu lomu Lahemā vietējās arhitektūras attīstībā un tradicionālajos dabas aizsardzības pasākumos. Šie kultūras mantojuma saglabāšanas piemēri Lahemā nacionālajā parkā parāda to sinerģiju, ko var panākt, apvienojot vietējās prakses ar ekspertu zināšanām, kas, savukārt, ir labākā garantija kultūras mantojuma uzturēšanai un attīstībai.

Žeroms FROMAŽO

RESURSU PĀRVALDĪBAS SISTĒMAS: PARAŽU TIESĪBAS UN PRAKSES

Daudzas tradīcijas un prakses definē ētisko ietvaru un pārvaldības sistēmas, lai regulētu pieeju dabas resursiem, un plašāk – dabai. Dabas resursu izmantojums, ko nodrošina tradicionālo zināšanu un daudzu prakšu pārmantošana, saglabā kopienu lietojumam bagātīgu bioloģisko daudzveidību. Šo prakšu izzušana un kultūras vērtību zaudējumi rada sociālu dislokāciju un bioloģiskās daudzveidības iznīcināšanu. Tādēļ, kopienas nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšana sniedz ieguldījumu kopienu apdzīvotās dabiskās vides saglabāšanā, kas bieži vien ir bioloģiski ļoti daudzveidīga.

Mare MĒTASA

KONFLIKTI STARP DABAS AIZSARDZĪBU UN PAMATIEDZĪVOTĀJU KOPIENU: KIHNU SALAS PIEMĒRS

Priekšlasījumā tiks apskatītas roņu medības kā tradicionāls pārtikas ieguves veids. Tāpat arī tiks skatīts jautājums par medību tūrisma ietekmi uz medību tradīcijām Kihnu salā. Kaut arī medību tūrisms ir likumīgs, tomēr ārvalstu medību ieradumi saliniekiem ir kļuvuši par nopietnu problēmu. Kihnu sala ir Natura 2000 teritorija, tādējādi ar īpašu vides aizsardzības statusu. Tas nozīmē arī to, ka daži augi tiek īpaši aizsargāti. Šāda aizsardzība turpretī netiek attiecināta uz cilvēku dzīvēm un paaudžu turpinājumu ģimenē. Piemēram, saliniekam nav atļauts celt māju sava vectēva zemē tur augošo reto augu dēļ. Mazās klinšu salas arī tiek aizsargātas, tai skaitā aizliedzot tur doties. Par spīti aizliegumam, pavasarī salinieki tur joprojām vāc jūras putnu olas. Tāpat arī mazajās salās iepriekš tikušas ievāktas īpašu augu saknes, ko izmantoja dziju krāsošanai. Priekšlasījums ietvers arī zvejas jautājumus tiesiskā regulējuma kontekstā.

Līli MARTINĒ

ROŅU MEDĪBAS: GADĪJUMA ANALĪZE NEMATERIĀLĀ KULTŪRAS MANTOJUMA REGULĒJUMA IETVAROS

Medības var spēlēt nozīmīgu lomu kopienas dzīvesveidā, un pat pašas medības var uzskatīt par nemateriālā kultūras mantojuma elementu. Šī sabiedrības prakse nodrošina produktus citu nemateriālā kultūras mantojuma elementu atbalstam. Pārtikas produktu ieguves ceļu, rituālu un pat amata rīku saglabāšana var būt atkarīga no tā, vai tiek turpināta kādas sugas dzīvnieku nogalināšana. Līdz ar to, medību regulējums var būtiski ietekmēt kopienas nemateriālā kultūras mantojuma ilgtspēju. Medību regulējuma uzdevums ir, galvenokārt, novērst kādas sugas izzušanu, vai arī nodrošināt dzīvnieku labklājību. Roņu gadījumā šie apsvērumi ir pamatā komerciālo medību nošķiršanai no vietējo kopienu tradicionāli praktizētām medībām. Šis iedalījums ir ietverts vides tiesībās un tirdzniecības tiesībās, lai nodrošinātu vietējo kultūru un tradīciju aizsardzību. Konkrētā gadījuma analīzes mērķis ir izcelt minētajā tiesību regulējumā kopienām paredzētos izņēmumus un to vietu plašākā starptautiskās tirdzniecības tiesību kontekstā.

Chaire Unesco sur la politique et le droit du patrimoine
culturel immatériel à l'Académie de la culture de Lettonie
et l'Institut des sciences sociales du politique (Paris, France)

Avec le soutien de la Société internationale pour la recherche
sur le droit du patrimoine culturel et le droit de l'art et la
Société internationale d'Ethnologie et de Folklore

ATELIER INTERNATIONAL DE RECHERCHE EN DROIT COMPARÉ

LE PATRIMOINE CULTUREL IMMATÉRIEL DANS LA NATURE: ESPACES, RESSOURCES ET PRATIQUES

RÉSUMÉS DES PRÉSENTATIONS

08/09/2017

RIGA, LETTONIE

PROJET DE RECHERCHE

Le projet de recherche en droit comparé du patrimoine culturel immatériel est mis en œuvre par l'Académie de la culture de Lettonie (Chaire Unesco sur la politique et le droit du patrimoine culturel immatériel) et l'Institut des sciences sociales du politique (ISP, Paris, France) avec le soutien financier du programme de partenariat de recherche Lettonie–France « Osmose » (2014–2017), le programme national de recherche de Lettonie « Habitus » (2014–2017), le ministère français de la Culture et de la Communication, et en coopération informative avec la Section du patrimoine culturel immatériel du Secrétariat de l'UNESCO.

PARTICIPANTS DU PROJET

France : Marie CORNU, Jérôme FROMAGEAU, Catherine WALLAERT, Vincent NÉGRI, Christian HOTTIN, Noé WAGENER, Lily MARTINET, Cléa HANCE, Émilie TERRIER, WANG-HOUSTIN Li, Jean-Marc TRIGEAUD, Marie TRAPE ; Lettonie : Anita VAIVADE, Daina TETERS, Dace BULA, Līga ĀBELE, Sanita PRETKALNIŅA.

« Osmose » dpc.hypotheses.org/le-projet-osmose
lka.edu.lv/en/research/unesco-chair

ORGANISATION DE L'ATELIER DE RECHERCHE

Anita VAIVADE, Līga ĀBELE, Lily MARTINET

en coopération avec des participants du projet,
des intervenants et des partenaires institutionnels

L'atelier international de recherche en droit comparé poursuit la discussion qui est initiée au cours de l'atelier international de recherche « Patrimoine culturel immatériel : droit national et droits subjectifs » qui s'est déroulé à l'Académie de la Culture de Lettonie, à Riga, le 29/06/2015.

DIRECTRICE DE LA PUBLICATION

Anita VAIVADE

PARTENAIRES DE COOPÉRATION

L'atelier international de recherche en droit comparé est organisé en coopération avec le Centre national letton de la culture, l'Agence lettone de conservation de la nature, la Commission nationale lettone pour l'Unesco, l'Institut français de Lettonie, le carnet de recherche « Droit, patrimoine et culture » dpc.hypotheses.org, le site Artlaw.online et la revue « Jurista Vārdi ».

L'atelier de recherche est organisé avec le soutien financier complémentaire de l'Institut de littérature, folklore et art de l'Université de Lettonie (le sous-programme 05.04.00, du budget « Cabinet des chants folkloriques de Krišjānis Barons » du ministère de l'Éducation et des Sciences de la République de Lettonie) et la Fondation nationale lettone de la culture, ce qui rejoint le financement du projet de recherche.

PROGRAMME

INTRODUCTION

Aida OZOLA,

Secrétaire d'Etat adjoint chargé de la protection de l'environnement, Ministère letton de la protection de l'environnement et du développement régional

PRÉSENTATIONS

LA PROTECTION DU PATRIMOINE CULTUREL DANS LE PARC NATIONAL DE LAHEMAA : VALEURS, DROITS ET COMMUNAUTÉS

Ave PAULUS,

Spécialiste du patrimoine, Conseil de l'environnement d'Estonie ; Doctorante, Université de Tartu ; Membre de l'ICOMOS, Estonie

SYSTÈMES DE GESTION DES RESSOURCES : QUELLE PLACE POUR LES DROITS COUTUMIERS ET LES USAGES

Jérôme FROMAGEAU,

Dr., Président, Société internationale pour la recherche sur le droit du patrimoine culturel et le droit de l'art, France

CONFLITS ENTRE LA CONSERVATION DE LA NATURE ET UNE COMMUNAUTÉ AUTOCHTONE : L'EXEMPLE DE L'ÎLE DE KIHNU

Mare MÄTAS,

Présidente du Conseil, Fondation de l'espace culturel de Kihnu, Estonie

LA CHASSE AUX PHOQUES : UNE ÉTUDE DE CAS DE LA RÉGLEMENTATION D'UN PATRIMOINE CULTUREL IMMATÉRIEL

Lily MARTINET,

Dr., Chargée d'études en droit, ISP, France

TABLE RONDE

Gunta GABRĀNE,

Directeur général adjoint chargé de la conservation de la nature, l'Agence lettone de conservation de la nature

Hanna SCHREIBER,

Dr., Professeure adjointe en droit, Département de droit et des institutions internationales, Institut des relations internationales, Faculté de Sciences Politiques et des Relations Internationales, Université de Varsovie, Pologne

Marie CORNU,

Dr., Directrice de recherche en droit, Institut de Sciences sociales du Politique, ISP, France

Kristin KUUTMA,

Dr., Professeure en sciences de la culture, Université de Tartu ; Présidente du Conseil, Commission nationale estonienne pour l'Unesco

Vilhelmína JÓNSDÓTTIR,

juriste and ethnologue ; diplômée de l'Université d'Islande

Vincent NÉGRI,

Dr., Chercheur en droit, ISP, France

Cléa HANCE,

Doctorante en droit, Université de Versailles Saint-Quentin-en-Yvelines, École normale supérieure de Cachan, France

MODÉRATEURS

Noé WAGENER,

Dr., Maître de conférences en droit public, Université Paris-Est Créteil, France

Anita VAIVADE,

Dr., Professeure adjointe en théorie de la culture, Chercheuse, Académie de la culture de Lettonie

NOTE CONCEPTUELLE

Le patrimoine culturel immatériel est créé par les communautés notamment en réponse à leur environnement et à leur interaction avec la nature¹. Les pratiques agricoles, pastorales, de pêche, de chasse et de cueillette sont en effet associées à des ressources et des espaces naturels. Sauvegarder ces éléments du patrimoine culturel immatériel implique, non seulement la reconnaissance du droit d'une communauté à accéder à ces écosystèmes, mais aussi celui d'utiliser leurs ressources. Les États peuvent octroyer aux communautés des droits de chasses, de pêche ou de cueillette pour préserver leur mode de vie traditionnel et le patrimoine culturel immatériel qui lui est lié. Ces droits doivent néanmoins être exercés d'une façon écologiquement viable pour modérer l'impact que ces pratiques peuvent avoir sur l'environnement². À l'opposé, certaines connaissances et pratiques concernant la nature et l'univers peuvent être considérées comme des systèmes de gestion des ressources ou comme des savoirs traditionnels écologiques. Dans ce cas, la sauvegarde du patrimoine culturel immatériel contribue directement à la préservation de l'environnement et à la conservation de la biodiversité.

La relation entre la nature et le patrimoine culturel immatériel est par conséquent ambivalente : elle peut nécessiter une régulation pour contenir les effets de la pratique d'un élément du patrimoine culturel immatériel sur l'environnement ou elle peut être mutuellement bénéfique. Dans ces deux hypothèses, les normes sont amenées à jouer un rôle crucial pour atteindre un équilibre entre le besoin de sauvegarder le patrimoine culturel immatériel et l'obligation de préserver l'environnement. Les méthodes de protection du droit de l'environnement prennent déjà en compte les questions liées au respect des connaissances et des pratiques traditionnelles des communautés en matière de gestion des ressources naturelles.

Cet atelier a pour objet d'étudier les aspects juridiques des interactions entre la sauvegarde du patrimoine culturel immatériel et la protection de l'environnement, y compris la gestion des ressources naturelles. À cet égard, une attention accrue sera portée aux normes du droit de l'environnement, qui sont particulièrement adaptées à la sauvegarde du patrimoine culturel immatériel, bien qu'elles ne fassent pas référence à ce concept légal. Cette discussion a ainsi pour finalité de favoriser des perspectives comparatistes et interdisciplinaires, rassemblant des juristes et des ethnologues de différents pays et des représentants des communautés. Cela permettra de présenter des enseignements tirés d'études de cas, d'analyses théoriques et historiques interrogeant l'articulation entre les niveaux nationaux et régionaux.

¹ Art. 2.1 de la Convention de l'Unesco pour la sauvegarde du patrimoine culturel immatériel.

² La Convention pour la sauvegarde du patrimoine culturel immatériel ainsi que les Directives opérationnelles pour sa mise en œuvre, les deux incluent le concept du développement durable.

Exemples d'éléments du patrimoine culturel immatériel fortement liés à la nature inscrits sur la Liste représentative du patrimoine culturel immatériel de l'humanité :

- La pêche : *La culture des haenyeo (plongeurs) de l'île de Jeju ;*
- La chasse : *La fauconnerie, un patrimoine humain vivant ;*
- Un système de gestion de l'eau : *Les tribunaux d'irrigants du bassin méditerranéen espagnol : le Conseil des bons hommes de la plaine de Murcie et le Tribunal des eaux de la plaine de Valence ;*
- Un système de gestion des forêts : *Les traditions et pratiques associées aux Kayas dans les forêts sacrées des Mijikenda ; et*
- Une forme d'agriculture traditionnelle : *La pratique agricole traditionnelle de la culture de la « vite ad alberello » (taille de la vigne en gobelet) de la communauté de Pantelleria.*

RÉSUMÉS DES PRÉSENTATIONS

Ave PAULUS

LA PROTECTION DU PATRIMOINE CULTUREL DANS LE PARC NATIONAL DE LAHEMAA : VALEURS, DROITS ET COMMUNAUTÉS

Le Parc national de Lahemaa a été fondé en 1971 pour protéger la culture, la nature, le patrimoine culturel matériel et immatériel et les paysages culturels. 72 communautés villageoises y perpétuent différentes pratiques culturelles. La création du Parc national de Lahemaa illustre une conception holistique de la protection du patrimoine culturel mettant en exergue notamment ses aspects immatériels. De plus, cette approche a permis le développement de pratiques d'autonomisation des communautés du parc national de Lahemaa. Nous analyserons tout d'abord, dans une perspective diachronique, les bases légales estoniennes et internationales relatives à la protection du patrimoine culturel et à la participation des communautés. Ensuite, nous proposerons des considérations théoriques sur la définition des valeurs, de l'authenticité et des communautés, et sur la communication. Enfin, nous présenterons le contexte historique et empirique des activités de protection du patrimoine culturel dans le parc national de Lahemaa. En effet, cette étude de cas est particulièrement intéressante en raison de ses processus de définition des valeurs patrimoniales reposant sur la communication entre les experts et les habitants locaux, l'intérêt public, les parties intéressées et l'implication des communautés locales pour sauvegarder, définir, préserver et présenter le patrimoine au public. Par exemple, plusieurs cas démontrent le rôle des communautés villageoises dans l'architecture vernaculaire de Lahemaa et l'utilisation de pratiques traditionnelles pour protéger la nature. Ces exemples de préservation du patrimoine dans le parc national de Lahemaa démontrent la synergie créée par l'association des pratiques locales et des connaissances des experts. Cette association constitue la meilleure garantie pour maintenir et soutenir le développement du patrimoine culturel.

Jérôme FORMAGEAU

SYSTÈMES DE GESTION DES RESSOURCES : QUELLE PLACE POUR LES DROITS COUTUMIERS ET LES USAGES

Bon nombre de traditions, de pratiques constituent un cadre éthique et de gestion régulant l'accès aux ressources naturelles et de manière plus générale à la nature. L'utilisation des ressources naturelles qui est assurée par la transmission des connaissances et de nombreuses pratiques a permis de préserver la riche biodiversité dont bénéficient les communautés. La disparition de telles pratiques, la perte de valeurs culturelles provoquent la dislocation sociale et dégrade la biodiversité. C'est pourquoi, la sauvegarde du patrimoine immatériel des communautés contribue à préserver le milieu naturel dans lequel elles vivent, milieu souvent très riche en termes de biodiversité.

Mare MÄTAS

CONFLITS ENTRE LA CONSERVATION DE LA NATURE ET UNE COMMUNAUTÉ AUTOCHTONE : L'EXEMPLE DE L'ÎLE DE KIHNU

Cette présentation traitera de la question de la chasse aux phoques en tant qu'activité traditionnelle de subsistance. Elle abordera les effets de la chasse touristique sur les traditions cynégétiques de l'île. Le tourisme de chasse est légal à Kihnu, mais les pratiques étrangères de chasse sont devenues un réel problème pour les insulaires. En outre, l'île de Kihnu a été reconnue comme un site Natura 2000. Elle bénéficie à ce titre d'une protection environnementale spéciale, cela signifie notamment que certaines plantes sont protégées. Cette protection ne s'étend cependant pas aux personnes ni à la transmission intergénérationnelle au sein des familles. À titre d'exemple, un insulaire n'est pas autorisé à construire une maison sur la terre de ses grands-parents, si des plantes rares y poussent. Les îlots sont également protégés, il est interdit de s'y rendre. Malgré cette interdiction, les insulaires ramassent encore au printemps les œufs des oiseaux marins. De la même façon, par le passé, une plante spéciale poussant sur les îlots était cueillie, pour ses racines utilisées comme pigments pour teindre la laine. Cette présentation évoquera aussi la question de la pêche en lien avec les législations en vigueur.

Lily MARTINET

LA CHASSE AUX PHOQUES : UNE ÉTUDE DE CAS DE LA RÉGLEMENTATION D'UN PATRIMOINE CULTUREL IMMATÉRIEL

La chasse peut être une composante essentielle du mode de vie d'une communauté, elle peut même être considérée en soi comme un élément de son patrimoine culturel immatériel. Cette pratique sociale fournit des produits qui entretiennent à leur tour d'autres éléments du patrimoine culturel immatériel. La sauvegarde de traditions alimentaires, de rituels ou d'un artisanat traditionnel peut en effet dépendre de la continuation de la chasse d'un animal précis. En conséquence, l'encadrement juridique d'une chasse peut avoir des effets considérables sur la viabilité du patrimoine culturel immatériel d'une communauté. Les réglementations portant sur la chasse ont été adoptées principalement pour éviter l'extinction de certaines espèces ou pour assurer le respect du bien-être animal. Dans le cas des phoques, ces préoccupations requièrent de différencier les chasses menées par des communautés autochtones, de celles pratiquées à des fins commerciales. Cette distinction a été faite dans les normes de droit de l'environnement et du commerce international pour préserver les cultures et les traditions des peuples autochtones. L'ambition de cette étude de cas est de présenter les exceptions qui ont été aménagées, dans ces normes, pour ces communautés et la place qu'elles occupent dans le cadre plus large du droit du commerce international.

UNESCO Chair on Intangible Cultural Heritage
Policy and Law at the Latvian Academy of Culture
and Institute for Political Social Sciences (Paris, France)

Sponsored by the International Society for the
Research on Cultural Heritage Law and Art Law and
International Society for Ethnology and Folklore

INTERNATIONAL RESEARCH SEMINAR OF COMPARATIVE LAW

INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE IN NATURE:
SPACES, RESOURCES AND PRACTICES

ABSTRACTS OF PRESENTATION

08/09/2017

RIGA, LATVIA

RESEARCH PROJECT

Research project on comparative law of intangible cultural heritage is carried out by the Latvian Academy of Culture (UNESCO Chair on Intangible Cultural Heritage Policy and Law) and the Institute for Political Social Sciences (Paris, France), and funded by Latvia–France Research Cooperation Program “Osmose” (2014–2017), Latvian National Research Program “Habitus” (2014–2017) and Ministry of Culture and Communication of the Republic of France, and in informative cooperation with the Intangible Cultural Heritage Section of the UNESCO Secretariat (Paris, France).

PROJECT PARTICIPANTS

France: Marie CORNU, Jérôme FROMAGEAU, Catherine WALLAERT, Vincent NÉGRI, Christian HOTTIN, Noé WAGENER, Lily MARTINET, Cléa HANCE, Émilie TERRIER, WANG-HOUSTIN Li, Jean-Marc TRIGEAUD, Marie TRAPE; Latvia: Anita VAIVADE, Daina TETERS, Dace BULA, Līga ĀBELE, Sanita PRETKALNIŅA.

“Osmose” dpc.hypotheses.org/le-projet-osmose
lka.edu.lv/en/research/unesco-chair

ORGANISATION OF THE RESEARCH SEMINAR

Anita VAIVADE, Līga ĀBELE, Lily MARTINET

in cooperation with project participants,
discussants and institutional partners

International research seminar of comparative law continues the discussion undertaken at the international research seminar “Intangible cultural heritage: national law and subjective rights”, which took place at the Latvian Academy of Culture in Riga on 29/06/2015.

EDITOR OF THE PUBLICATION

Anita VAIVADE

COOPERATION PARTNERS

International research seminar of comparative law is organized in cooperation with Latvian National Centre for Culture, Latvian Nature Conservation Agency, Latvian National Commission for UNESCO, French Institute in Latvia, research blog “Droit, patrimoine, culture” dpc.hypotheses.org, online resource Artlaw.online and journal “Jurista Vārds”.

The seminar is organized with complementary financial support from the Institute of Literature, Folklore and Art of the University of Latvia (Basic budget sub-programme 05.04.00 ‘Krišjānis Barons’ Cabinet of Folksongs’ of the Ministry of Education and Science of the Republic of Latvia) and Latvian State Culture Capital Foundation, which joins the funding of the research project.

PROGRAM

INTRODUCTION

Aida OZOLA,

Deputy State Secretary in charge of Environmental Protection, Ministry of Environmental Protection and Regional Development, Latvia

PRESENTATIONS

HERITAGE PROTECTION IN LAHEMAA NATIONAL PARK: VALUES, RIGHTS AND COMMUNITIES

Ave PAULUS,

Specialist in Cultural Heritage Issues, Environmental Board of Estonia; PhD Candidate, University of Tartu; Member of the ICOMOS Estonia

RESOURCE MANAGEMENT SYSTEMS: CUSTOMARY RIGHTS AND PRACTICES

Jérôme FROMAGEAU,

PhD, President, International Society for Research on Art and Cultural Heritage Law, France

CONFLICTS BETWEEN NATURE CONSERVATION AND AN INDIGENOUS COMMUNITY: THE EXAMPLE OF THE KIHNU ISLAND

Mare MÄTAS,

Chairperson of the Board, Kihnu Cultural Space Foundation, Estonia

SEAL HUNTING: A CASE STUDY IN INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE REGULATION

Lily MARTINET,

PhD, Research Fellow in Legal Sciences, ISP, France

ROUND TABLE

Gunta GABRĀNE,

Deputy Director General in charge of Nature Conservation, Latvian Nature Conservation Agency

Hanna Schreiber,

PhD, Assistant Professor in Legal Sciences, Section of Law and International Institutions, Institute of International Relations, Faculty of Political Science and International Studies, University of Warsaw, Poland

Marie CORNU,

PhD, Research Director in Legal Sciences, Institute for Political Social Sciences, ISP, France

Kristin KUUTMA,

PhD, Professor of Cultural Research, University of Tartu, Chairperson of the Board, Estonian National Commission for UNESCO

Vilhelmína JÓNSDÓTTIR,

lawyer and ethnologist; alumnus of graduate studies at the University of Iceland

Vincent NÉGRI,

PhD, Researcher in Legal Sciences, ISP, France

Cléa HANCE,

PhD Student in Legal Sciences, Université de Versailles Saint-Quentin-en-Yvelines, École normale supérieure de Cachan, France

MODERATORS

Noé Wagener,

PhD, Lecturer in Public Law, Université Paris-Est Créteil, France

Anita Vaivade,

PhD, Assistant Professor in Cultural Theory, Researcher, Latvian Academy of Culture

CONCEPT NOTE

Intangible cultural heritage can be created by communities as a response to their environment and their interaction with nature¹. Farming, fishing, hunting, pastoral or food gathering practices are, for instance, associated to natural resources and spaces. Safeguarding these elements of intangible cultural heritage requires, not only recognition of a community's rights to access ecosystems, such as forests or seas, but also the right to use its resources. States may grant to communities hunting, fishing or harvesting rights, to preserve their traditional lifestyle and the intangible cultural heritage it sustains. These rights must however be exercised in an ecologically sustainable manner to mitigate the impact these practices can have on the environment². In contrast, some knowledge and practices concerning nature and the universe can be considered as land management systems or as traditional ecological knowledge. In this case, safeguarding intangible cultural heritage contributes directly to the preservation of the environment and to the conservation of biodiversity.

The relationship between nature and intangible cultural heritage is therefore dual: it can necessitate regulation to control the effects of intangible cultural heritage safeguarding activities on the environment or it can be mutually beneficial. In both cases, law has a significant role to play in finding how to balance the need to safeguard intangible cultural heritage with the obligation of preserving the environment. Environmental law's different protection methods already take into consideration the issues of respecting community knowledge and traditional practices of management of natural resources.

This seminar aims at discussing the legal aspects of various interactions between safeguarding intangible cultural heritage and environmental protection including management of natural resources. To that effect, it will take a closer look at regulations within environmental law that are highly relevant to the safeguarding of intangible cultural heritage, even if they do not make an explicit reference to this legal concept. The discussion is intended to foster both comparative and interdisciplinary views, bringing together legal scholars and ethnologists from different countries as well as community representatives. This will allow presenting a variety of lessons learned through case studies, theoretical and historical analyses tackling interactions between the national and the regional levels.

¹ Art. 2.1 of the UNESCO Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage.

² The Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage and the Operational Directives for its implementation both enshrine the concept of sustainable development.

Examples of elements of the intangible cultural heritage with a strong link to nature inscribed on the Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage's International Lists:

- fishing: *Culture of Jeju Haenyeo (women divers);*
- hunting: *Falconry, a living human heritage;*
- water management system: *Irrigators' tribunals of the Spanish Mediterranean coast: the Council of Wise Men of the plain of Murcia and the Water Tribunal of the plain of Valencia;*
- forest management system: *Traditions and practices associated with the Kayas in the sacred forests of the Mijikenda; and*
- traditional agriculture: *Traditional agricultural practice of cultivating the 'vite ad alberello' (head-trained bush vines) of the community of Pantelleria.*

ABSTRACTS OF PRESENTATIONS

Ave PAULUS

HERITAGE PROTECTION IN LAHEMAA NATIONAL PARK: VALUES, RIGHTS AND COMMUNITIES

The Lahemaa national park was founded in 1971 for the protection of culture and nature, tangible and intangible cultural heritage, as well as cultural landscapes. The various heritage practices are carried out and lived by 72 village communities. The creation of the Lahemaa National Park reveals a holistic conception of the protection of cultural heritage stressing on the intangible aspects of heritage. In turn, this approach allows the development of practices of empowerment of local communities of the Lahemaa national park. We will analyze the Estonian and International legislative basis for cultural heritage protection and the involvement of communities in a diachronic perspective. Secondly, we will propose some theoretical considerations on the issues of defining values and authenticity of heritage, as well as on community and communication. Thirdly we will be giving some historical and empirical background of cultural heritage protection activities in Lahemaa national park. Indeed, this case study is particularly interesting because of its processes of defining heritage values and keeping it via communication between experts, locals, public interest and other interested parties, as well as the active involvement of local communities in cultural heritage protection, defining heritage, keeping and introducing it to the public. For instance, some concrete cases demonstrate the role of village communities in Lahemaa vernacular architecture and use of traditional practices to protect nature. These examples of heritage preservation in the Lahemaa national park show the synergy that can be achieved when uniting local practices and expert knowledge, which is the best guarantee to maintain and sustain the development of cultural heritage.

Jérôme FORMAGEAU

RESOURCE MANAGEMENT SYSTEMS: CUSTOMARY RIGHTS AND PRACTICES

Many traditions and practices establish an ethical framework and management systems to regulate access to natural resource, and more broadly to nature. The use of natural resources, which is ensured through the transmission of traditional knowledge and numerous practices, preserves the rich biodiversity enjoyed by communities. The disappearance of these practices and the loss of cultural values cause social dislocation and the destruction of biodiversity. Therefore, safeguarding communities' intangible cultural heritage contributes to the preservation of the natural environment in which they live, an environment, which is often very rich in terms of biodiversity.

Mare MÄTAS

CONFLICTS BETWEEN NATURE CONSERVATION AND AN INDIGENOUS COMMUNITY: THE EXAMPLE OF THE KIHNU ISLAND

This presentation will address the issue of seal hunting as a traditional subsistence activity. It will also deal with the impact of hunting tourism on hunting traditions in the island. Hunting tourism is entirely legal, but foreign hunting practices have become an important problem for the islanders. The Kihnu Island is recognized as a Natura 2000 site, and thus is under special environmental protection. This means that some plants are particularly protected. In contrast, such protection does not extend to human lives, nor to the continuity of generations in families. For instance, an islander is not allowed to build a house on his grandparents' land, because rare plants are growing there. Islets are also protected, and it is forbidden to go there. Despite that, islanders continue to collect seabirds' eggs there in the springtime. Also, in the past, a special plant growing on the islets used to be collected for its root, which was used for coloring yarn. This presentation will also broach the subject of fishing in relation to existing legal regulations.

Lily MARTINET

SEAL HUNTING: A CASE STUDY IN INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE REGULATION

Hunting may be a significant part of the way of life of a community, it can even be considered, in itself as an element of its intangible cultural heritage. This social practice supplies products that support other elements of intangible cultural heritage. The safeguarding of foodways, rituals or even crafts can indeed depend on the continuation of the killing of a specific animal. As a consequence, regulation of a hunt may greatly impact the viability of a community's intangible cultural heritage. Hunting regulations have been adopted mainly to prevent the extinction of certain species, or to ensure that animal welfare is respected. In the case of seals, these concerns require to distinguish between commercial hunts and hunts, which are traditionally conducted by indigenous communities. This distinction has been made in environmental and trade law to preserve indigenous cultures and traditions. The purpose of this case study is to present the exceptions carved out of these regulations for communities and how they fit in the larger framework of international trade law.

PATEICĪBAS

Par sadarbību starptautiskā pētniecības semināra organizēšanā un publikācijas sagatavošanā pateicība priekšlasījumu autoriem un sadarbības partneriem, īpaši Lili MARTINĒ un Kleā ANSEI (Politikas sociālo zinātņu institūts, Parīze, Francija), Signei PUJĀTEI, Gitai LANCEREI un Aigai VASIĻEVSKAI (Latvijas Nacionālais kultūras centrs), Baibai MOĻŅIKAI, Sarmītei PULSTEI un Ievai ŠVARCAI (UNESCO Latvijas Nacionālā komisija), Laurai TAUBEI (Dabas aizsardzības pārvalde), Ritai TREIJAI (Latvijas Universitātes Literatūras, folkloras un mākslas institūta Latviešu folkloras krātuve), Jānim PLEPAM (Latvijas Universitātes Juridiskā fakultāte), Žanetai MIKOSAI (Rīgas Juridiskā augstskola), Sandrai BĒRZIŅAI (Latvijas Pašvaldību savienība), Žilam BONVIĀLAM (Gilles BONNEVIALLE) un Sandrai URTĀNEI (Francijas Institūts Latvijā), Marijai TRAPAI (portāls "Droit, patrimoine et culture" dpc.hypotheses.org), Iriņai OĻEVSKAI (portāls Artlaw.online) un Sannijai MATULEI (žurnāls "Jurista Vārds"), Sandrai BETKEREI un Latvijas Kultūras akadēmijas kolēģiem.

REMERCIEMENTS

Pour la coopération afin d'organiser l'atelier international de recherche et préparer la publication, nos remerciements aux auteurs des présentations et aux partenaires de coopération, et particulièrement à Lily MARTINET et Cléa HANCE (l'Institut des Sciences sociales du Politique, Paris, France), à Signe PUJĀTE, Gita LANCERE et Aiga VASIĻEVSKA (le Centre national letton de la culture), à Baiba MOĻŅIKA, Sarmīte PULSTE et Ieva ŠVARCA (la Commission nationale lettone pour l'Unesco), à Laura TAUBE (l'Agence lettone de conservation de la nature), à Rita TREIJA (les Archives du folklore letton, l'Institut de littérature, de folklore et d'art, l'Université de Lettonie), à Jānis PLEPS (la Faculté de droit, l'Université de Lettonie), à Žaneta MIKOSA (l'École de droit de Riga), à Sandra BĒRZIŅA (l'Union des municipalités locales et régionales de Lettonie), à Gilles BONNEVIALLE et Sandra URTĀNE (Institut français de Lettonie), à Marie TRAPE (le carnet de recherche « Droit, patrimoine et culture » dpc.hypotheses.org), à Iriņa OĻEVSKA (le site Artlaw.online), à Sannija MATULE (la revue « Jurista Vārds »), à Sandra BETKERE et aux collègues de l'Académie de la culture de Lettonie.

GRATITUDE

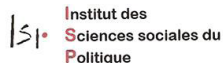
For cooperation in order to organise the international research seminar and prepare the publication, sincere gratitude to the authors of presentations and to cooperation partners, in particular to Lily MARTINET and Cléa HANCE (Institute for Political Social Sciences, Paris, France), Signe PUJĀTE, Gita LANCERE and Aiga VASIĻEVSKA (Latvian National Centre for Culture), Baiba MOĻŅIKA, Sarmīte PULSTE and Ieva ŠVARCA (Latvian National Commission for UNESCO), Laura TAUBE (Latvian Nature Conservation Agency), Rita TREIJA (Archives of Latvian Folklore, Institute of Literature, Folklore and Art, University of Latvia), Jānis PLEPS (Faculty of Law, University of Latvia), Žaneta MIKOSA (Riga Graduate School of Law), Sandra BĒRZIŅA (Latvian Association of Local and Regional Governments), Gilles BONNEVIALLE and Sandra URTĀNE (French Institute in Latvia), Marie TRAPE (research blog "Droit, patrimoine et culture" dpc.hypotheses.org), Iriņa OĻEVSKA (online resource Artlaw.online), Sannija MATULE (Journal "Jurista Vārds"), Sandra BETKERE and colleagues from the Latvian Academy of Culture.

Autori ir atbildīgi par šajā seminārā ietverto viedokļu izvēli un prezentāciju, un tajā paustie vērtējumi neataino UNESCO organizācijas nostāju un nav tai saistoši.

Les auteurs sont responsables du choix et de la présentation des idées figurant dans cette publication, ainsi que des opinions qui y sont exprimées, ces opinions ne sont pas nécessairement celles de l'Unesco et elles n'engagent pas cette organisation.

The authors are responsible for the choice and presentation of views contained in this publi and for opinions expressed therein, which are not necessarily those of UNESCO and do not commit the Organization.

**Organizētāji/
Organisateurs/
Organizers:**

**Finansējums /
Financement /
Funding:**

**Partneri /
Partenaires /
Partners:**

Latvian National Commission for UNESCO

International Society for Research in Art and Cultural Heritage

**Informācija /
Information:**

